

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ

İL BRİFİNGİ

(KISA BRİFİNG)

ŞUBAT-2018

I. İL HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A.NÜFUS VE İDARİ DURUM

Sakarya'nın nüfusu 2017 yılı sonu itibari ile **990.214**'dür. İl nüfusunun yaklaşık yarısı erkek, yarısı da kadın nüfustan oluşmaktadır. Yıllık nüfus artış hızı Binde **13,5**, İlin yüzölçümü **4.817** Km² olup, Km²'ye il genelinde **206** kişi düşmektedir. İlimiz nüfus olarak iller arasında 23., yüzölçümü olarak 66. sıradadır. 1954 yılına kadar Kocaeli'ye bağlı bir ilçe olan Adapazarı, 22 Haziran 1954 tarihinde İl olarak **Sakarya** adını almıştır. 06.03.2000 tarihinde de **Büyükşehir Belediyesi** statüsüne kavuşturulmuştur.

Sakarya'da; **16** ilçe mevcuttur. 22 Mart 2008 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 5747 Sayılı Kanunla; Adapazarı, Erenler, Serdivan ve Arifiye adında 4 yeni ilçe kurulmuştur.

Sakarya	2017			2016			Nüfus Artış Hızı (Binde)
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	2016-2017
Adapazarı	272.901	135.793	137.108	274.898	137.123	137.775	-7,3
Akyazı	87.892	43.920	43.972	86.704	43.386	43.318	13,6
Arifiye	43.234	22.794	20.440	40.568	20.598	19.970	63,6
Erenler	85.649	42.960	42.689	83.984	42.241	41.743	19,6
Ferizli	25.909	13.679	12.230	25.386	13.517	11.869	20,4
Geyve	48.731	24.507	24.224	48.496	24.309	24.187	4,8
Hendek	81.635	40.598	41.037	80.264	39.958	40.306	16,9
Karapürçek	12.773	6.495	6.278	12.578	6.398	6.180	15,4
Karasu	62.866	31.422	31.444	61.533	30.810	30.723	21,4
Kaynarca	23.760	12.125	11.635	23.626	12.065	11.561	5,7
Kocaeli	20.858	10.474	10.384	20.878	10.504	10.374	-1,0
Pamukova	29.293	14.720	14.573	28.955	14.515	14.440	11,6
Sapanca	40.343	20.190	20.153	40.045	20.072	19.973	7,4
Serdivan	133.477	66.268	67.209	128.121	64.901	63.220	41,0
Söğütü	14.044	7.099	6.945	14.031	7.112	6.919	0,9
Taraklı	6.849	3.444	3.405	6.881	3.426	3.455	-4,7
Toplam	990.214	496.488	493.726	976.948	490.935	486.013	13,5

B.SOSYAL DURUM

Sakarya Sosyal Yaşam Endeksi (TÜİK-2016)

Genel Endeks	Konut	Sivil Katılım	Sosyal Yaşam	Sağlık	Çevre	Yaşam Memnuniyeti	Altyapı Hizmetlerine Erişim	Güvenlik	Çalışma Hayatı	Gelir ve Servet	Eğitim
2nci	1nci	1nci	6ncı	14ncü	14ncü	15nci	20nci	26ncı	28nci	33ncü	38nci

II. SAĞLIK

İlimizde 13'ü kamu hastanesi, 6'sı özel hastane olmak üzere **toplam 19 hastane** bulunmaktadır. Kamu hastanelerinde 1.685 hasta yatağı, özel hastanelerde 280 hasta yatağı olmak üzere **toplam 1.965 yatak** mevcuttur. İlimiz 10.000 kişiye düşen hasta yatak sayısı bakımından Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır. 10.000 kişiye düşen **hasta yatak sayısı** Türkiye ortalamasında **27.28 iken** Sakarya'da **20.1** dir.

İlimizde 1.234'ü kamu hastanelerinde, 179'u özel hastanelerde olmak üzere toplam **1.413 doktor** bulunmaktadır İlimiz 10.000 kişiye düşen doktor sayısı bakımından Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır. 10.000 kişiye düşen **doktor sayısı** Türkiye ortalamasında **18.14** iken Sakarya'da **14.46**'dır. Yatak ve doktor yetersizliği nedeniyle hastaların bir bölümü çevre illere sevk edilmektedir.

İlimiz sağlık alanında 2017 yılına ait önemli istatistikî bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

SAĞLIK			
	Kamu	Özel	Toplam
Hastane	12+1(ADSH)	6	18+1(ADSH)
Yatak Sayısı	1.680+5(ADSH)	280	1.960+5(ADSH)
On Bin Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Türkiye:27,28		20,1
Akademisyen Dr. (Prof., Doç., Yar. Doç.)	122	5	127
Uzman Dr.	418	148	566
Asistan Hekim	202		202
Pratisyen Dr. (Pratisyen olan Aile Hekimleri dahil)	492	26	518
Diş Hekimi	80	1	81
On Bin Kişiyeye Düşen Doktor Sayısı	Türkiye:18,14		14,46
Hemşire ve Ebe	1.884	251	2.135
Bebek Ölüm Hızı (Binde)	Türkiye:5,71		4,74

III. SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKIFLARI

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Faaliyetleri:

İlimizde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından 2016 yılında 78.849 kişiye 12.843.909 TL, 2017 yılında **90.004** kişiye **17.149.029** TL yardım yapılmıştır.

İlimizde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından 2016 yılında 21.822 aileye toplam 23.122,66 ton, 2017 yılında **21.815** aileye toplam **25.779,75** ton kömür yardımı yapılmıştır.

IV. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER

Evde bakım hizmetlerinde; 2016 yılında 4.162 engelliye 45.351.257 TL, 2017 yılında **4.479** engelliye **53.116.867** TL ödeme yapılmıştır.

Korunmaya muhtaç 72 çocuk, 64 koruyucu aile yanındadır.

Sakarya'da mevcut sosyal hizmet birimleri aşağıda gösterilmiştir.

S.NO	Kuruluş Adı	Kapasite	Kayıtlı Sayısı			Fiilen Kalan			Doluluk Oranı (%)
			K	E	Top	K	E	Top	
1	İl Müdürlüğü	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Adapazarı İzzet Şükrü Enez SHM	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Karasu Sosyal Hizmet Mekezi	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Akyazı Sosyal Hizmet Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Siddet Önleme ve İzleme Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Cocuk Evleri Sitesi	50	-	42	42	-	24	24	84
7	Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi	56	20	28	48	20	28	48	86
8	Arifiye Çocuk Evleri Sitesi	65	50	18	68	37	15	52	105
9	Kadın Konukevi	20	16	-	16	16	-	16	80
10	2. Kadın Konukevi	12	13	-	13	13	-	13	108
11	Arifiye Yet. Zih. Eng. Bakım ve Reh. Merk.	100	-	105	105	-	94	94	105
12	Hendek Melek Nişancı Huzurevi	54	17	42	59	15	34	54	109
TOPLAM		357	116	235	351	101	195	301	98

V.ÇEVRE ve ŞEHİRCİLİK

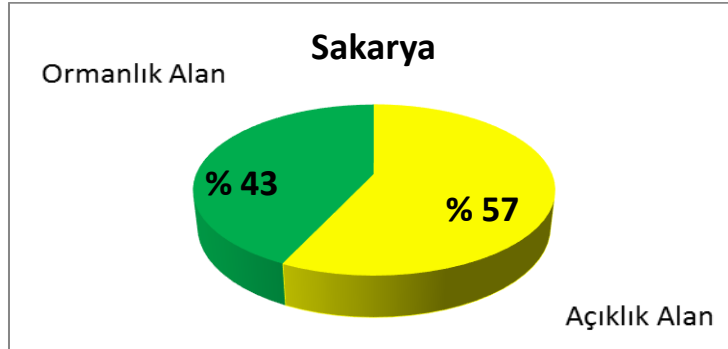
Kentsel Dönüşüm Çalışmaları;

S.No	Riskli Alan İlan Edilen Alanlarla İlgili Çalışmalar	
1	Başvuru sahibi	Hendek Belediyesi
	İl	Sakarya
	İlçe	Hendek
	Mahalle	Kemaliye
	Yüz ölçümü (m2)	63.328,34
	Yapı stoğu	130
	Açıklama	Hendek Belediyesi tarafından Kemaliye Mahallesinde 6,14 ha alanda uygulanması planlanan yerinde dönüşüm uygulaması Danıştay Daire Başkanlığının 23.06.2016 tarih ve E.2014/9219-K.2016/4557 sayılı karar no ile durdurulmuştur. Yürütmeyi durdurma kararına kadar toplam 3 blok ve 76 daireden oluşan yapılar tamamlanmış ve hak sahiplerine teslim edilmiştir. Yürütmeyi durdurma kararından sonra plansız alan olarak belirlenen alanda, Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından 1/5000 ölçekli haritaların hazırlanması aşaması devam etmektedir.
2	Başvuru sahibi	Erenler Belediyesi
	İl	Sakarya
	İlçe	Erenler
	Mahalle	Yeni-Küpçüler (1.bölge)
	Yüz ölçümü (m2)	358.000,00
	Yapı stoğu	537

S.No	Riskli Alan İlan Edilen Alanlarla İlgili Çalışmalar	
	Açıklama	Erenler Belediyesi tarafından K�p��ler ve Yeni Mahalle sınırları içinde riskli alan uygulamaları yapılmıştır. 1. Etap 1. kısımda 13 blok (12 blok konut + 1 blok işyeri) 280 konut tamamlanarak hak sahiplerine teslim edilmiştir. 1. Etap 2. Kısım A, B, C, D adalarından oluşmakta olup, B adasında vatandaşlarla anlaşma sağlandığı diğer adalarda ise anlaşmaların yapılmaya devam ettiği; B adasında 8 blok 162 konut ve 10 işyeri, A adasında 153 konut, C adasında 123 konut, D adasında 71 konut yapılması planlandığı ancak 1. Etap 2. Kısım ile ilgili 25.10.2016 tarih ve 2016/915 karar no ile yürütmeyi durdurma kararının bulunduğu bu nedenle henüz yapımına başlanmadığı bilinmektedir. 2. Etap 1. Kısımda ise, alan Erenler Belediyesine ait olup 144 konut yapımına başlanarak inşaat seviyesi %40 aşamasındadır. 2. Etap 2.Kısım henüz planlanmamış olup proje aşamasındadır. Ayrıca Bakanlığımız tarafından rezerv alan olarak ilan edilen alanda 1071 adet konut yapılacağı planlanmış ancak uygulama aşamasına geçilememiştir.

VI. ORMAN

İl'de ormanlık alan:

Ormanlık Alan: 208.226 Ha.

Açıklık Alan: 280.424 Ha.

Genel Saha: 488.650 Ha.

İl'de 5831'e göre 2/B alanı toplam 33.366 Ha.(Tescili yapılan 33.313 Ha.)

Sakarya'da ORK Y  alışmaları kapsamında 2003-2016 döneminde orman köylerinde yaşayan 3.725 aileye ve 5 Kooperatife 21.676.254 TL kredi ve hibe desteği sağlanmıştır. 2017 yılında ise 205 aileye 2.428.087 TL kredi ve hibe desteği sağlanmıştır.

SAKARYA İLİNDE 2004-2017 YILLARI ARASINDA DİKİLEN FİDAN MİKTARI (Bin adet)

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)	Dikilen Fidan Miktarı (000/ adet)
479	395	703	999	1.670	1.056	2.147	1.478	5.681	1.340	474	327	2.928	991

SAKARYA İLİNDE İŞLENEN ORMAN SUÇLARI (ADET)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kesme	221	179	193	154	159	135
Nakil	58	46	42	39	33	27
Bulundurma	39	22	19	22	36	12
Sarf	1	2	2	1	1	1
Açma-Yerleştirme	32	23	38	58	58	63
İşgal-Faydalanma	122	66	93	42	45	31
Otlatma	-	-	1	6	2	1
Av suçu	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	473	338	388	322	334	270

VII. EĞİTİM

A-İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİM

2017-2018 eğitim öğretim yılında; **52 Anaokulu, 529 İlköğretim** (271 ilkokul ve 258 ortaokul), **127 Ortaöğretim** (59 Genel, 68 Mesleki ve Teknik) olmak üzere toplam **708 okul** bulunmaktadır.

2017-2018 eğitim öğretim yılında; resmi 6.757, özel 1.280 olmak üzere toplam **8.037 derslik** bulunmaktadır.

2017-2018 eğitim öğretim yılında net okullaşma oranları okulöncesinde % 40,02, ilkokulda % 91,22, ortaokulda % 96,56, ortaöğretimde % 88,58'dir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ilkokul + ortaokulda 22, ortaöğretimde 25'dir.

2017 Yükseköğretime Geçiş Sınavı sonuçlarına göre toplam net ortalaması 39,94 olarak gerçekleşmiştir. Lisans Yerleştirme Sınavı sonuçlarına göre İl genelinde öğrencilerimizin % 50,32'si bir yükseköğretim programına yerleşmiştir.

İl geneli okuma yazma oranı % 96,95 dir.

Öğretmen Durumu:

2017-2018 eğitim öğretim yılında toplam öğretmen sayısı 11.144, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı; ilkokulda 16, ortaokulda 15, ortaöğretimde 14'tür.

ÖĞRETMEN BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI 2017-2018 (Resmi+Özel)

	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRT. BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI
İLKOKUL	3.456	16
ORTAOKUL	3.987	15
ORTAÖĞRETİM	3.701	14
TOPLAM	11.144	

Öğrenci Durumu:

2017-2018 eğitim öğretim yılında 17.191 okulöncesi, 55.348 ilkokul, 61.151 ortaokul, 52.569 ortaöğretim olmak üzere toplam 186.259 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir.

ÖĞRENCİ SAYISI 2017-2018			
	RESMİ OKUL	ÖZEL OKUL	TOPLAM
TOPLAM	171.298	14.961	186.259
OKUL ÖNCESİ (Anaokulu+Anasınıfı)	14.557	2.634	17.191
İLKOKUL	52.335	3.013	55.348
ORTAOKUL	56.346	4.805	61.151
ORTAÖĞRETİM	48.060	4.509	52.569

Derslik Durumu:

DERSLİK SAYISI 2017-2018	RESMİ	ÖZEL	TOPLAM
GENEL	6.757	1.280	8.037
ANAOKULU	159	178	337
KREŞLER	129	120	249
İLKOKUL	2.166	210	2.376
ORTAOKUL	2.543	429	2.972
ORTAÖĞRETİM	1.760	343	2.103

B-SAKARYA ÜNİVERSİTESİ

İlin tek yükseköğretim kurumu olan Sakarya Üniversitesinde **21** fakülte, **6** yüksekokul, **15** meslek yüksekokulu, **1** konservatuar ve **6** enstitü bulunmaktadır. 2017-2018 öğretim yılı itibariyle; Üniversitenin Akademik Personel sayısı **1.953** olup, **94.628** öğrencisi mevcuttur.

VIII. GENÇLİK VE SPOR

İlimizde 70 spor tesisi mevcuttur. 244 spor kulübü, 8 ihtisas kulübü ve 4 okul spor kulübü olmak üzere toplam 256 spor kulübü vardır. 54 branşta, 46.775 lisanslı sporcudan 9.535'i aktiftir. İlimizde 23 branşta lisanslı 175 milli sporcumuz bulunmaktadır.

İlimizde Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı 12 öğrenci yurdunda toplam 10.033 öğrencimiz barınmaktadır.

IX. EKONOMİK DURUM

Sakarya'nın ekonomisi tarım, sanayi ve hizmet sektörüne dayanır. Sakarya'da ekonominin sektörel dağılımı şu şekildedir: Tarım % 17, Sanayi % 24, Hizmetler % 59'dur. Referans olabilecek büyük ölçekli sanayi kuruluşları; otomotiv sanayi (Toyota, Otocar, Türk Traktör, Başak Traktör, Tırsan.), savunma sanayi (Milli Tank, Zırhlı Muharebe Araçları, Fırtına Obüsleri), TÜVASAŞ (Vagon ve Motorlu Tren Setleri İmalatı).

Başlıca Mamuller: Otomotiv ürünleri (otomobil, otobüs, traktör, zırhlı güvenlik araçları), çelik, metal, kimya sanayi ürünleri, makina ve makina parçaları, elektrik malzemeleri, mobilya ve orman ürünleri, tekstil, gıda, süs bitkisi, tarım ürünleri, beyaz et.

ÖNEMLİ EKONOMİK GÖSTERGELER**GSYİH ve SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ**

Kişi Başına GSYİH Miktarı	Türkiye: 10.807 \$	14.431 \$
İlin Ülke GSYİH İçindeki Payı		%1,6
Sosyal Yaşam Endeksinde Türkiye Sıralamasındaki Yeri		2 nci

DIŞ TİCARET

İhracat 2017 (İller Sıralamasında 7 nci)		5.249.921.000 \$
İthalat 2017 (İller Sıralamasında 9 ncu)		3.086.475.000 \$
Dış Ticaret Hacmi 2017 (İller Sıralamasında 7 nci)		8.336.396.000 \$
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı 2017	Türkiye: % 67,2	% 170
Dış Ticaret Dengesi 2017		+ 2.163.446.000 \$

MALİYE

Vergi Gelirleri Tahakkuk (TL) 2017		3.792.883.361
Vergi Gelirleri Tahsilat (TL) 2017		2.442.583.353
Tahsilat Oranı-2017		% 65
Genel Bütçe Giderleri (TL) 2017		1.930.518.121

BANKACILIK

Toplam Nakdi Kredi (TL) 2017	Türkiye: 2.137.185.000.000	15.360.394.000
Toplam Mevduat (TL) 2017	Türkiye: 1.828.673.000.000	7.602.869.000

İSTİHDAM ve SOSYAL GÜVENLİK

4/a Kapsamında SSK'lı Sayısı	2015/12	2016/12	2017 Kasım
	184.332	205.189	214.970
Kayıtlı İşsiz Sayısı			27.700
İşsizlik Oranı			% 9,4
İstihdam Oranı			% 49,7
İşgücüne Katılma Oranı			% 54,8
İstihdamın Sektörel Dağılımı	Tarım	Sanayi	Hizmetler
	% 17	% 24	% 59

SANAYİ

Organize Sanayi Bölgeleri Sayısı		7
Organize Sanayi Bölgeleri Alanı (Ha.)		1.402
Organize Sanayi Bölgeleri İstihdam Kapasitesi		44.300
Organize Sanayi Bölgeleri Fiili İstihdamı		21.981
Küçük Sanayi Siteleri Sayısı		8
Küçük Sanayi Sitelerinde Toplam İşyeri Sayısı		1.185
Küçük Sanayi Sitelerinde Toplam Çalışan Sayısı		2.917
Firma ve Çalışan Sayısı	Firma Sayısı	Çalışan Sayısı
	1.444	81.600

TARIM	
Tarım Sektörünün Üretim Değeri (TL)	4.468.878.881
Tarım Alanlarının İl Arazisindeki Ağırlık Durumu	% 45,68
Tarımsal Arazilerin Sulanma Durumu	% 22
Tarımsal Destekleme Miktarı (TL)	147.309.788
Tarımsal Örgüt Sayısı (247.867 Üye)	176
Gıda Sektöründe Üretim Yapan İşletme Sayısı	1.028
ORMAN	
Ormanlık Alanların İl Arazisindeki Oranı	% 43
2004-2016 Yılları Arasında Dikilen Toplam Fidan Sayısı	19.677.000
Dikilen Fidan Sayısı 2017	991.000

İl'de Öne Çıkan Sektörler ve Üretim Yapısına İlişkin Sanayi Verileri:

SIRA NO	SEKTÖRLER 2017 YILI	FİRMA ADEDİ	FİRMA ADEDİNE GÖRE ORAN %	ÇALIŞAN SAYISI	ÇALIŞAN SAYISINA GÖRE ORAN %
1	GIDA SANAYİ	283	19,6	13.125	16,08
2	MOBİLYA VE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ	234	16,2	8.758	10,73
3	ÇELİK, METAL, DEMİR İŞLEME SANAYİ	241	16,69	12.867	15,77
4	MAKİNA SANAYİ	123	8,52	4.829	5,92
5	OTOMOTİV VE KARA TAŞITLAR SANAYİ	91	6,3	20.580	25,22
6	PLASTİK, KAUÇUK VE CAM SANAYİ	161	11,15	4.902	6,01
7	TEKSTİL VE GİYİM SANAYİ	111	7,69	11.455	14,04
8	İNŞAAT EKİPMANLARI SANAYİ	13	0,9	140	0,17
9	KİMYA SANAYİ	38	2,63	2.165	2,65
10	MADENCİLİK, MERMER VE TAŞ OCAKÇILIĞI SANAYİ	40	2,77	437	0,54
11	ELEKTRONİK, ELEKTRİK SANAYİ	36	2,49	1.223	1,5
12	DİĞER	73	5,06	1.119	1,37
	TOPLAM	1.444	100	81.600	100

Dış Ticaret İller Sıralamasında Sakarya(TÜİK-2015);

- ✓ **Dış Ticaret Hacmi:** 3.431.872.000 \$ ile 11 nci,
- ✓ **İhracat:** 1.943.278.000 \$ ile 8 nci
- ✓ **İthalat:** 1.488.594.000 \$ ile 11 nci

Dış Ticaret İller Sıralamasında Sakarya(TÜİK-2016);

- ✓ **Dış Ticaret Hacmi:** 4.567.383.000 \$ ile 7 nci,
- ✓ **İhracat:** 2.553.935.000 \$ ile 7 nci,
- ✓ **İthalat:** 2.013.448.000 \$ ile 9 ncu dur.

Dış Ticaret İller Sıralamasında Sakarya (TÜİK-2017);

- ✓ **Dış Ticaret Hacmi:** 8.336.396.000 \$ ile 7 nci,
- ✓ **İhracat:** 5.249.921.000 \$ ile 7 nci,
- ✓ **İthalat:** 3.086.475.000 \$ ile 9 ncu dur.

2017 yılında İhracatın İthalatı karşılama oranı % 170'dir. Dış ticaret hacmi yüksek iller arasında İhracatın İthalatı karşılama oranı bakımından 1 nci sıradadır.

Sakarya ilinde, KOSGEB veri tabanına kayıtlı 14.265 işletme bulunmaktadır. 2017 yılı KOSGEB Sıfır faizli işletme kredisi faiz desteği kapsamında; 10-20 Şubat 2017 tarihleri arasında başvuru yapan işletmelerden 6.958 işletme destek almaya hak kazanmıştır. Söz konusu destek kapsamında İlimizdeki işletmelerimiz 169.900.000 TL faizsiz kredi kullanacaklardır.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ															
Adı	K. Yılı	Faal. Bşl. Yılı	Toplam alanı (hektar)	Toplam Parsel Sayısı	Üretime Geçen		İnşaat Safhasında		Proje Safhasında		Boş Parsel		Tahsis Edilen Parsel Sayısı	İstihdam Durumu	
					PS	TS	PS	TS	PS	TS	PS	TS		MÇ	TÇ
Sakarya 1. OSB (Merkez)	1992	1995	275	126	55	55	1	1	70	70	3	-	123	8.702	15.000
Sakarya 2. OSB(Hendek)	1997	2001	352	94	74	70	23	19	1	1	-	-	94	8.915	15000
Sakarya 3. OSB(Söğütü)	1999	2004	254	56	41	41	9	9	0	0	-	-	56	4.100	8.500
Karasu OSB	2007	2011	44,06	6	1	1	5	5	-	-	-	-	6	234	900
Kaynarca Mob. İhtisas OSB	2010	2016	90	42	-	-	-	-	-	-	2	-	40	-	2500
Ferizli OSB	2009	2015	72	36	2	2	17	17	0	0	5	-	36	30	2.400
Kaynarca Doğu Marma. Mak. İml.İhts.OSB	2015	-	315	-											

* PS: Parsel Sayısı, TS: Tesis Sayısı, MÇ: Mevcut Çalışan, TÇ: Tam İstihdam Durumunda

SANAYİ SİTELERİ							
Adı	Faaliyet başlama yılı	Toplam alanı (hektar)	Yapılmış işyeri	Dolu işyeri sayısı	Boş işyeri sayısı	Doluluk oranı	Yaklaşık istihdam
S.S. Geyve KSS Yapı Koop.	1989	4,82	100	88	12	88	90
S.S. Hendek KSS Yapı Koop.	2003	3,65	112	112	0	100	350
S.S. Karasu Sahil Yolu KSS Yapı Koop.	1994	5,3	104	104	0	100	205
Adapazarı Oto Sanko Serdivan KSS Yapı Koop.	1971	13,5	110	110	0	100	450
Atatürk San. Sitesi Koruma ve Güzelleştirme Derneği	1983	3,3	148	145	3	98	310
S.S. Adapazarı Ziraat Aletleri İmal ve Tam. KSS	1990	10	210	201	9	96	603
S.S. Ferizli KSS Yapı Koop.	2012	2,41	91	80	11	88	84
Akyazı	2000	6,7	310	310	0	100	825

X. TURİZM

Sakarya, kültür ve turizm bakımından önemli bir potansiyele ve çeşitliliğe sahiptir. İl'de Taraklı Evleri gibi zengin kültürel değerler yanında orman, yayla, göl, deniz ve kaplıca gibi doğa turizmi olanakları da vardır. Ayrıca, yamaç paraşütü, doğa yürüyüşleri ve ekoturizm gibi alternatif turizm olanakları ve turistik hizmet altyapısı mevcuttur.

TURİSTİK TESİSLER 2017 YILI

Turizm İşletme ve Yatırım Belgeli Tesisler	İşletme Belgeli		Kısmi İşletme		Yatırım Belgeli		Toplam	
	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı
5 Yıldızlı Otel	2	848	-	-	4	2.198	6	3.046
4 Yıldızlı Otel	6	676	-	-	4	760	10	1.436
3 Yıldızlı Otel	7	636	-	-	2	259	9	895
2 Yıldızlı Otel	1	146	-	-	-	-	1	146
1 Yıldızlı Otel	-	-	-	-	-	-	-	-
4 Yıldızlı Tatil Köyü	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel Belgeli	1	8	-	-	-	-	1	8
Toplam	17	2.314	-	-	10	3.217	27	5.531

Yerel Medya:

İlimizde 10 Yerel Radyo ve 7 Yerel (Günlük) Gazete vardır.

Tiyatro ve Sinema:

Tiyatro Salonu Sayısı: 1 AKM (Adapazarı Kültür Merkezi) Tiyatro Salonu,

Sinema Salonu Sayısı: 41

XI. TARIM

Tarımın İl Ekonomisindeki Yeri:

Üretim	2014 Yılı Sektörel Üretim Değ. (TL)	% Oranı	2015 Yılı Sektörel Üretim Değ. (TL)	% Oranı	2016 Yılı Sektörel Üretim Değ. (TL)	% Oranı
Hayvansal	1.921.356.065	51,51	2.302.265.277	52,7	2.352.391.291	52,6
Meyve Üretimi	1.266.125.750	33,95	1.487.869.300	34,1	1.499.341.500	33,6
Tarla Bitkileri	357.798.130	9,59	338.314.350	7,7	353.455.540	7,9
Sebze Üretimi	173.949.400	4,66	225.526.560	5,2	251.980.550	5,6
Su Ürünleri	10.694.756	0,29	11.567.449	0,3	11.710.000	0,3
Toplam	3.729.924.101	100	4.365.542.935	100	4.468.878.881	100

İldeki tarımsal gelirden en yüksek pay hayvancılık sektörü (broiler) tavukçuluğa aittir. Meyvecilik gelirleri içinde en büyük payı fındık ve ayva almaktadır.

Ülkemiz ve Bölgemiz ekonomisinin temel taşlarından birini oluşturan tarım, İlimizde de ekonomik ve sosyal hayattaki yeri ile önemli bir sektördür. Sanayi ve hizmet sektöründe son yıllarda yaşanan gelişmeye rağmen tarım, ekonomide önemli pay almayı sürdürmektedir. İl'deki tarım alanları, Sakarya Nehrinin suladığı verimli alüvyial topraklardan oluşmaktadır. Sulanabilir 93.000 hektar alandan 20.192 ha. sulanmaktadır.

Tarım Alanlarının Dağılımı 2017 Yılı	Hektar	%
Tarla Arazisi	85.369	36,29
Sebze Arazisi	8.064	3,43
Meyve Arazisi	8.398	3,57
Fındık	72.798	30,94
Bağ	4.661	1,98
Zeytin	731	0,31
Kavak	20.450	8,69
Diğer Kullanım Amaçlı Arazi	34.785	14,79
Toplam	235.256	100

ÜLKESEL VE BÖLGESEL DEĞERLER 2017 YILI

Ürün Adı	Ülke	Oran	Bölge
Fındık (*)	1.nci	% 18	1.nci
Tavukçuluk (broiler)	4.ncü	% 10	2.nci
Ayva (Üretim Ortalaması)	1.nci	% 56	1.nci
Dış mekan süs bitkisi	1.nci	% 35	1.nci
Mısır (dane)	7.nci	% 5	1.nci

Bitkisel Üretim Çalışmaları:

TARLA BİTKİLERİ

Ürünler	2016 Yılı		
	Ekim Alanı (da.)	Üretim (ton)	Verim (kg/da.)
Mısır	364.436	426.849	1.171
Buğday	136.797	42.065	308
Arpa	41.876	13.075	312
Ş.pancarı	6.923	38.634	5.580
Fiğ	21.192	17.063	805
Yonca	32.886	53.725	1.634
Ayçiçeği	39.143	8.555	219

SEBZECİLİK

Ürünler	2016 Yılı		
	Ekim Alanı (da.)	Üretim (ton)	Verim (kg/da.)
Domates	9.465	46.159	4.877
Başlahana	7.125	26.854	3.769
Kıvırcık Marul	9.844	13.644	1.386
Isпанak	6.297	7.916	1.257
Barbunya Fasulye	4.137	3.852	931
Karnabahar	6.750	15.000	2.222
Karpuz	4.950	29.858	6.032
Balkabağı	3.166	10.623	3.355

MEYVECİLİK

Meyveler	2016 Yılı	
	Meyve Veren Ağaç Sayısı	Üretim (Ton)
Armut	227.230	10.708
Ayva	1.024.895	72.002
Elma	327.534	31.296
Şeftali	387.620	17.878
Fındık ocağı	35.734.110	82.873
Bağ *	46.608	33.977
Çilek*	3.078	7.668

Hayvansal Üretim:

Hayvan Mevcudu (2017)

B. Bas	K. Baş	Kanatlı (Dönem)	Tek Tırnaklı	Köpek	Kedi
158.400	69.129	31.404.742	890	8.517	1.421

IRKA GÖRE B.BAŞ HAYVAN İSTATİSTİKLERİ

HAYVAN TİPİ	YÜZDESİ
Yerli	% 6
Melez	% 55
Kültür	% 39

Kanatlı İşletmeleri	İşletme Sayısı	Kümes Sayısı	Kapasite
Damızlık	29	178	2.087.008
Etlik (dönem x 5)	911	1.172	27.487.924
Hindi (etlik)	23	23	140.460
Yumurtacı(Kapalı)	14	36	1.556.500
Yumurtacı(Açık)	37	37	132.850

YILLARA GÖRE HAYVANSAL ÜRETİM (TON)							
ÜRÜN	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kırmızı et	14.735	16.856	20.336	22.637	19.607	17.861	17.677
Beyaz et	177.116	186.295	189.146	214.702	229.808	241.690	261.737
Süt	204.946	233.609	280.419	274.990	269.103	247.894	245.253
Bal	819	523	998	775	663	574	697
Yumurta (Adet)	199.200.000	210.300.000	267.066.000	343.611.600	529.140.000	365.958.600	387.315.000

İlimizde Tarımsal Teşvik ve Desteklemeler kapsamında 2015 yılı için 144.867.921 TL. tarımsal destekleme ödenmiştir. Ödemesi tahakkuk ettirilen 2016 yılı destekleme tutarı 147.309.788 TL. dir.

Sakarya'da 2017 yılı itibariyle toplam 176 adet tarımsal örgüt olup, bu örgütlerde 247.867 üye mevcuttur.

XII. ENERJİ

Sakarya İli elektrik üretimi 2016 yılı değeri 15.853.771.989 kWh'dır. 2017 yılı değeri 15.920.861.521 kWh'dır. Sakarya ili elektrik tüketimi 2016 yılı değeri 3.469.657.413 kWh'dır. 2017 yılı değeri 3.790.505.636 kWh'dır.

Sakarya'da yıllar itibariyle abone türüne göre elektrik enerjisi tüketimi değeri (SEDAŞ) aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

ELEKTRİK ENERJİSİ	2015 Yılı Abone Sayısı	2016 Yılı Abone Sayısı	2017 Yılı Abone Sayısı	2015 Yılı Tüketimi (Kwh)	2016 Yılı Tüketimi (Kwh)	2017 Yılı Tüketimi (Kwh)
Konut	369.370	387.302	407.138	417.875.900	556.083.000	579.509.000
Ticarethane	66.221	72.083	79.394	453.848.382	604.192.000	652.091.000
Sanayi	781	810	750	566.644.610	668.680.000	675.850.000
Tarımsal Sulama	2.177	2.276	2.358	5.684.032	8.083.000	8.253.000
Diğer	4.819	4.966	3.993	40.988.833	53.353.000	3.231.000
Toplam	443.368	467.437	493.633	1.485.041.757	1.890.391.000	1.918.934.000

Sakarya'da yıllara göre abone sayıları ve doğalgaz tüketiminin dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

DOĞALGAZ	2015 Yılı Abone Sayısı	2016 Yılı Abone Sayısı	2017 Yılı Abone Sayısı	2015 Yılı Tüketimi (m³)	2016 Yılı Tüketimi (m³)	2017 Yılı Tüketimi (m³)
Mesken	135.119	166.156	187.520	139.894.623	153.608.286	196.694.384
Sanayi	1.078	1.352	1.399	12.400.426	10.838.914	13.906.517
Resmi Daire	108	240	264	27.314.533	40.426.280	51.997.390
Mal ve Hizmet Üretim Amaçlı	2.186	2.825	3.408	14.323.488	17.046.769	19.952.728
Toplam	138.491	170.573	192.591	193.933.070	221.920.249	282.551.019

XIII. MİLLİ GELİR VE İSTİHDAM

Sakarya'da kişi başına GSYİH 14.431 \$ dır. TÜİK iller bazında işgücü verilerine göre Sakarya'da istihdam oranı % 49,7, işsizlik oranı % 9,4 ve işgücüne katılma oranı ise % 54,8'dir.

Sosyal Güvenlik;

Sosyal Güvenlik Kurumuna kayıtlı (4/a, 4/b, 4/c) sigortalı sayısı; 2016 yılında 270.826 iken 2017 yılı Kasım ayında 281.140'a yükselerek % 4 artış sağlanmıştır.

SSK'lı sayısı (4/a) 2016 yılında 205.189 iken 2017 yılı Kasım ayında 214.970'e ulaşarak % 5'lik bir artış olmuştur.

	2015	2016	2017 (Kasım)
4/a Kapsamında Sigortalı Sayısı	184.332	205.189	214.970
4/b Kapsamında Sigortalı Sayısı	37.573	35.649	36.478
4/c Kapsamında Sigortalı Sayısı	30.269	29.988	29.692
Toplam	252.174	270.826	281.140
4/a Kapsamında Emekli Sayısı	88.109	91.529	96.337
4/b Kapsamında Emekli Sayısı	43.850	44.240	44.250
4/c Kapsamında Emekli Sayısı	19.013	19.592	20.264
Toplam	150.972	155.361	160.854

Not: 4/a kapsamında sigortalı sayısına Çıraklar, 2925 S.K (mülga) Tarım sigortalılar, 4/b kapsamında sigortalı sayısına da İsteğe Bağlı, 2926 S:K (mülga) Tarım sigortalılar dahil edilmiştir.

İş-Kur;

Sakarya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce 2017 yılında 44.497 kişilik açık iş işgücü talebi alınmış bunlardan 21.595 kişi işe yerleştirilmiştir.

BAŞVURU, İŞE YERLEŞTİRME, KAYITLI İŞSİZ VE İŞGÜCÜ- SAKARYA İLİ İSTİHDAM			
	2015	2016	2017
Basvurular	36.848	44.232	66.048
Acık İş	29.946	38.661	44.497
<i>Kamu</i>	131	72	62
<i>Özel</i>	29.815	38.589	44.435
Yapılan Takdim	90.965	84.560	86.296
İşe Yerleştirme	15.090	18.012	21.595
<i>Kamu</i>	126	51	49
<i>Özel</i>	14.964	17.961	21.546
Kayıtlı İşgücü	77.687	53.310	60.060
Kayıtlı İşsiz	25.770	24.760	27.700

2017 yılında İŞ-KUR'un düzenlemiş olduğu Kurs ve Programlardan 11.976 kişi istifade etmiştir. Ayrıca; 2017 yılında düzenlenen kurs ve programlar için 37.066.591 TL ödenek kullanılmıştır. Söz konusu ödeneğin yaklaşık 24.259.852 TL' si Toplum Yararına Programlar kapsamında kullanılmıştır.

Diğer taraftan, 2017 yılında 71.327 kişiye Bireysel Danışmanlık Hizmeti, 14.659 kişiye de İş Arama Teknikleri konusunda seminer verilmiştir.

XIV. ULAŞTIRMA VE ALTYAPI DURUMU

Karayolları 1. Bölge Müdürlüğü'nün Sakarya ilinde sorumluluğu altında 516 km. karayolu vardır. Bu yolların 350 km.si Devlet Yolu, 96 km.si İl yolu, 70 km.si otoyoldur. Devlet ve İl yollarımızda toplam 327 km. bölünmüş yolumuz vardır.

Demiryolu ulaşımında Ankara-İstanbul arasında toplam uzunluğu 535 km. olan Yüksek Hızlı Tren hattının 91 km.si (%17) İlimiz hudutları içerisinde yer almaktadır. 91 km.nin de 56 km.si Jandarma, 35 km.si Polis sorumluluk sahasında kalmaktadır.

Deniz ulaşımında İlimizin Karadeniz'e olan kıyı şeridi uzunluğu yaklaşık 60 km.dir. Adapazarı-Karasu arasında yapılacak 62 km. Demiryolu hattı ile ulusal Demiryolu şebekesine bağlanması planlanan Karasu Limanı, birkaç yıl sonra faaliyetine son verilmesi planlanan Haydarpaşa limanına alternatif limanlardan biri olacaktır.

Havayolu ulaşımında Sakarya, İstanbul Sabiha Gökçen (121 km) ve İzmit Cengiz Topel (33 km) havalimanlarından yurtiçi ve yurtdışına seyahat için hava ulaşım imkânlarına sahiptir.

XV. KAMU YATIRIMLARI

2017 yılı proje tutarı **9 milyar 490 milyon TL** olup, 2016 yılı yatırımlarının proje tutarı(6 milyar 625 milyon TL.) ile karşılaştırıldığında % 44'lük (2 milyar 865 milyon TL) bir artış olmuştur. 2017 yılı yatırımlarını sektörlere göre incelediğimizde; sırasıyla Ulaştırma sektörü 6 milyar 552 milyon TL., Diğer Kamu Hizmetleri sektörü 1 milyar 185 milyon TL. ve Tarım sektörü 683 milyon TL. ile ilk üç sırayı almaktadır.

2017 yılı yatırımlarımızın toplam ödeneği **1 milyar 479 milyon TL.**'dir. Toplam ödenek miktarını sektörlere göre incelediğimizde; sırasıyla Diğer Kamu Hizmetleri sektörü 671 milyon TL., Ulaştırma sektörü 227 milyon TL. ve Eğitim sektörü 178 milyon TL. ile ilk üç sırayı paylaşmaktadır. 2017 yılı yatırım programında yer alan **487** projeye tahsis edilen **1 milyar 479 milyon TL.** ödeneğin, yıl sonunda **997 milyon TL.**'si harcanarak **% 68** nakdi, **% 73** fiziki gerçekleşme sağlanmıştır. 2017 yılı sonu itibariyle **487** projemizden; **203**'ü tamamlanmış, **197**'si devam etmekte, **31**'i ihale aşamasında olup, **56** projeye ise hazırlık çalışmaları devam ettiğiinden henüz başlanılamamıştır.

ÖNEMLİ YATIRIMLAR

1.ADAPAZARI-KARASU LİMANLARI VE SANAYİ TESİSLERİ İLE DEMİRYOLU BAĞLANTISI VE İSTASYON TESİSLERİ İNŞAATI

Ağırlıklı olarak yük taşımacılığı yapılması öngörülen hat, batıdan Ankara-İstanbul demiryolu hattına, doğudan ise Zonguldak-Çankırı-Kayseri demiryolu hattına bağlanacaktır. Böylece, söz konusu limanlardan ve fabrikalardan çıkan yükler, demiryolu ile Türkiye'nin dört bir yanına taşınabilecektir.

Adapazarı-Bartın Demiryolu Projesi'nin hizmete girmesinin ardından, Marmara bölgesindeki limanlardaki yoğunluğun bir kısmının Batı Karadeniz limanlarına kaydırılması da planlanmaktadır. Karasu Limanının Adapazarı-Karasu demiryolu hattı ile Ulusal Demiryolu şebekesine bağlanması, Limanı Türkiye'de önemli alternatif limanlardan biri haline getirecektir. Böylece Karadeniz ülkeleri ile yapılacak olan ticaretin büyük bir kısmının Karasu limanı üzerinden yapılması sağlanmış olacaktır. Bununla beraber hattın Adapazarı ayırımından itibaren İç Anadolu'ya ve Marmara Bölgesi'ne açılması, demiryolu ağına ayrı bir ticari önem kazandıracaktır.

Karasu Limanının Adapazarı-Karasu demiryolu hattı ile Ulusal Demiryolu şebekesine bağlanmasını sağlayacak proje, bölgeyi dünya çapında yatırımcılar için bir cazibe merkezi haline getirmekle beraber sanayicilerimizin ve ülkemizin dünya ekonomisinde hak ettiği yeri alması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 2023 hedeflerine ulaşması için önemli bir mihenk taşı olacaktır. Projenin inşaatına 20.04.2011 tarihinde başlanılmıştır. Güzergah üzerinde zeminle ilgili karşılaşılan problemler nedeniyle çalışmalara 02.07.2012 tarihinde ara verilmiştir. Projede yapılan revize çalışmaları sonucu 18.04.2016 tarihinde tekrar işe başlanılmış olup, çalışmalar devam etmektedir. Projenin altyapı ve üstyapı imalatları dahil 29/10/2019 tarihinde bitirilerek işletmeye açılması öngörülmektedir. Projenin toplam maliyeti 469.569.510 TL dir.

PROJENİN KAPSAMI VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ	
Hat Uzunluğu	65 Km
Hat Özelliği	Çift Hatlı, Elektrikli, Sinyalizasyonlu
Hız (Maksimum)	120 km/saat
Seyahat Süresi	29 Dakika
İstasyon Sayısı ve İsimleri	3 (Ferizli, Arifiye ve Karasu İstasyonları)
PROJENİN İHALE BİLGİLERİ	
Yüklenici	Seza İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Danışman/Müşavir	Getinsa-Payma S.L.
İşin Süresi	750 takvim günü
Yaklaşık Maliyet	469.569.510 TL.
İhale Bedeli	320.000.840 TL.
İhale Tarihi	02.11.2010
Yer Teslim Tarihi	20.04.2011
İşe Başlama Tarihi	20.04.2011
Revize İş Bitim Tarihi	31.03.2017
Toplam Harcama	410.605.477 TL. (Fiyat Farkı dahil)

2.BALLIKAYA BARAJI

Sakarya ilinin ve civar yerleşim yerlerinin içme ve kullanma suyu ihtiyacını karşılamak amacıyla Mudurnu Çayı üzerinde inşa edilen Ballıkaya Barajı ile şehre yılda 189,22 milyon m³ içme ve kullanma suyu temin edilecektir. Projenin maliyeti 390.198.837 TL dir. İşe 22.02.2013 tarihinde başlanmıştır. Fiziki gerçekleşme: proje genelinde % 99, Baraj gövde tamamlama projesinde ise % 72 dir. Ballıkaya Barajı rezervuar alanında kalıp ihale kapsamında olmayan enerji nakil hattı, yüksek gerilim hatları deplase ve üst kotlarında kalan köylerin bağlantısını sağlayacak olan köy yolları inşa işleri devam etmektedir.

3.KARASU LİMANI İNŞAATI

Toplam maliyeti 274.178.224 TL dir. Yap-İşlet-Devret modeliyle IC İÇTAŞ San. ve Tic. A.Ş. tarafından yapılmakta olan Karasu Limanı inşaatının yer teslimi 24.09.2014 tarihinde yapılmıştır. Kapasitesi: Ro-Ro:110.000 araç/yıl, Konteyner: 150.000 TEU/yıl, genel kargo ve dökme yük:5.000.000 ton/yıl, depolama alanı 150.000 m². 2017 yılının Ocak ayında kısmen faaliyete geçmiştir. Halen 400 kişi istihdam edilmektedir. Tam faaliyete geçtiğinde 500 kişi istihdam edilecektir.

4.KADIN DOĞUM VE ÇOCUK HASTANESİ İNŞAATI

Toplam maliyeti 104.206.225 TL. dir. Adapazarı ilçesinde yapılacak hastanenin 24.11.2015 tarihinde yer teslimi yapıldı. Hastane binasının zemin ve temel çalışmaları devam etmektedir. Hastane 250 yatak kapasitelidir. 2017 yılı sonu itibariyle % 85 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır.

5.KUZEY MARMARA OTOYOL PROJESİ

Güzergah olarak Tekirdağ Kınalı ayırımından başlayarak Yavuz Sultan Selim köprüsü-Kocaeli ve Sakarya il sınırları içerisinde geçmektedir. Projenin toplam uzunluğu 260 km.dir. Bağlantı yolları ile 415 km.dir. Projenin 54 km.lik otoyol kısmı ile 17 km.lik bağlantı yolları Sakarya ili sınırlarından geçmektedir. Adapazarı ilçemizin Camili mahallesinin 1,5 km. Güneyinden geçen otoyol projesi, Kömürlü köyü civarında Sakarya-Karasu yolunda kesişmektedir. Burada da Dörtüol kavşağı devamında D-100 üzerindeki Akyazı kavşağını kesmektedir. Hendek-Akyazı ilçelerimiz arasındaki TEM otoyoluna bağlanacaktır. Projenin Sakarya kısmında ön proje tamamlanmış olup, uygulama proje çalışmaları devam etmektedir. Kamulaştırma işlemlerine başlanılmış olup, kamulaştırma problemi olmayan kesimlerde hava şartları uygun olduğunda çalışmalara başlanacaktır.

XVI. İHTİYAÇ VE TALEPLER

1- 1000 Yataklı Şehir Hastanesi Yapılması; İlimiz 10 000 kişiye düşen hasta yatak sayısı ve doktor sayısı bakımından Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır. 10.000 kişiye düşen **hasta yatak sayısı** Türkiye ortalamasında **27.28 iken Sakarya'da 20.1** dir. Yine 10 000 kişiye düşen doktor sayısı Türkiye ortalamasında 18.14 iken Sakarya'da 14.46 dır. Yatak ve doktor yetersizliği nedeniyle hastaların bir bölümü çevre illere sevk edilmektedir. İlimizdeki bu sağlık sorununun giderilmesi için acilen 1000 yataklı hastanenin yapımına ihtiyaç duyulmaktadır. İlimiz şehir hastanesi planlamasında da yer almamıştır.

2- İkinci bir Üniversitesinin Kurulması; Sakarya Üniversitesinin 2003 yılında **26.471** olan öğrenci sayısı 2017 yılında **94.628** olmuştur. Ülke genelinde üniversite eğitimi için öğrencilerimiz Sakarya ilini tercih etmektedir. Artan öğrenci sayısı ve talepler Sakarya'da ikinci bir devlet üniversitesinin açılmasını zaruri kılmaktadır.

3- İlçe Hükümet Konakları Yapımı; Erenler ve Serdivan İlçelerimizdeki Hükümet Konakları başka resmi kurumlardan devralınan eski ve geçici binalardadır. Bu binalar vatandaşa hizmette yetersizdir. Söz konusu ilçelerimize yeni hükümet konakları yapımının yatırım programına alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.